

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO „SLOVENSKEGA
PLANINSKEGA DRUŠTVA“

XXIII. LETNIK

1923

ŠTEV. 8

Oris mojega življenja.

Spisal Jakob Aljaž.

Rojen sem bil 6. junija 1845 v vasi Zavrh št. 2 (pri Bačniku) pod Šmarno goro, župnije Smlednik na Gorenjskem. Oče so bili Anton, mati Elizabeta, doma iz Dobrove pri Ljubljani. Imel sem pet bratov in dve sestri. Jaz sem bil četrtorojeni otrok. Oče so imeli srednje veliko posestvo in so še nekaj prikupili (skupaj 130 mernikov posetje). Bili so ključar cerkve na Šmarni gori, pobožen mož, dober narodni pevec, branja nevešči, pa imeli so izvrsten spomin. Rojeni so bili leta 1795 ter so učakali 83 let. Mati so znali dobro brati, imeli so sv. pismo, staro 100 let, in skoraj vse nabožne bukve zadnjih dveh stoletij. Večinoma so podedovali knjige po svojih starših.

Hodil sem v šolo v Smlednik, eno uro daleč. Učitelj je bil Dolinar, katehet Alijančič; deželni šolski nadzornik je bil Jur Zavašnik, daljni materni sorodnik. Ta je vizitiral šolo v Smledniku, nekaj govoril z učiteljem ter mi naročil: „Povej materi, da naj pridejo k meni.“ In zgodilo se je: leta 1855 v jeseni me peljejo oče v Ljubljano v šolo.

Vodja normalke je bil Šlakar, ki je bil tudi ravnatelj Kranjske hranilnice. Pred nama se je vpisal drug kmet iz Smlednika, rekoč: „Fanta sem v šolo pripeljal.“ „Ga pa v šolo pelji“, odgovori Šlakar. Oče so pa rekli: „Gospod, prosim, da bi fanta v šolo zapisali.“ „Tako je prav!“

Bil sem sprejet v drugi razred pod Markunom¹; jako strog je bil, rabil je po stari šegi tudi palico. Katehet je bil Klemenčič v drugem in tretjem razredu. Praprotnik, učitelj v tretjem razredu, je precej gojil slovenščino. Pred poukom ali po pouku smo večidel peli in jaz sem naprej začel: „Veš, o Marija“, ali kako drugo. V četrtem razredu sem bil pod glasovitim Ivanetičem in katehetom Zamejcem. Bil sem prvi „premifer“ in sem prvi ostal do končane četrte latinske šole, ko so bila odpravljena darila.

¹ To je tisti Markun, katerega omenjam pri popisu Storžiča. (P. V. 1922, 20. — Ured.)

Stanoval sem v Študentovski ulici do končane prve šole, potem sem bil proti zmernemu plačilu sprejet v Alojzijevišče. Od mojih tovarišev iz prvih let so še nekateri živi: duhovnik Brezovar, župnik svetnik Grča, lekarnar Roblek.

Igrat (balinat) smo se hodili na Grad, pozimi se drsat na Kérn pri Trnovem, poleti se kopat na Pasji Brod in v Ljublanico. Plavati sem se kmalu naučil.

Profesor Kermavnar je v prvi šoli dal v latinščini in drugih predmetih dobro podlago. V četrti šoli sem se učil srbsko, v peti italijansko, v šesti še francosko in klavir.

Petja nas je podučeval Medved; pel sem prvi tenor, tudi za solo me je večkrat še pozneje rabil. Harmonije sem se sam učil in sem rad hodil poslušat lepo petje pri koncertih in v cerkvi. Petje me je do srca ganilo. Na potovanjih pozneje sem najraje šel v opero. Na zgornji gimnaziji smo v kvartetu bili: jaz, Kunstelj, Poč in Golob. Ker je takrat bilo še malo slovenskih pesmi, smo peli hrvatske, srbske, deloma v začetku tudi nemške, pozneje nemških ne več.

V počitnicah sem hodil na Šmarno goro, od koder je krasen razgled. V cerkvi so orglale in pele pridne hčerke mlinarja Skula, jaz sem pomagal. Potem smo se zbrali v mežnariji, kjer je bila krčma prijaznega župnika Marešiča. Razgovarjali smo se, kar smo brali v „Novicah“. Ko smo gledali na goré, sem že takrat (pred 60 leti) prerokoval, da bodo žalibog Karavanke meja med Nemci in Slovenci. Polezel sem na Blegaš, Kum, Krvavec, Storžič.

V osmi šoli sem se zameril dvema nemškima profesorjema, ki sta nam splošno očitala, da se damo za nos voditi narodnim fanatikom in hujskačem, pa sem jih prosil, naj imenujeta dotične narodne hujskače . .

Po dovršeni gimnaziji sem šel študirat filozofijo na Dunaj. Bila je l. 1866. vojska. Italijani so stali onstran Gorice, Prusi onstran Donave pri Dunaju. Pa kmalo je bil sklenjen mir. — Vpisal sem se za latinščino (Hoffmann in Vahlen), grščino (Bonitz) in staro slovenščino (Miklošič). Pridno sem hodil v biblioteko klasike brat, potem spisoval zgodovino grške literature; dobil sem znanca (Brezovarja, Vencajza itd). in sem se vpisal v „Akademsko društvo“ in v „Slovansko pevsko društvo“.

Življenje na Dunaju je bilo prijetno in ne drago. Takrat še ni bilo dualizma. Zaradi vojske je novi rektor Kisser (bogosl. fakultete) zaka-snelo imel inauguracijski govor „O verskem racionalizmu“ (Über den religiösen Rationalismus), pa me je osupnilo, kako veliko prostost imajo dijaki, ki so se delili v dva dela: eni so govornika motili, z nogami tolkli (Židje itd.), drugi so klicali „bravo“ in žugali, da bodo Žide ven pometali! — Pri volitvi odbornikov v „Akademično društvo“ je bil še

večji hrup. Najbolj predrzni so bili židovski govorniki in kandidati, njih nasprotnik je bil že takrat dijak jurist Dr. Karel Lueger; ta je začel s pomočjo Vencajza in Lipolda (Štajerca) Žide ven metati, rekoč: „Vi Židje ste nam Kristusa križali.“ Starejši Žid zraven mene je jokaje klical: „Ali sem jaz kriv, da je bil križan?“ Potem smo Slovani po dogovorjeni listi volili ter smo zmagali. Volitev pa je bila ovržena; nato so se Madžari in Italijani zvezali z Nemci, pa smo Slovani propadli. Podobno je bilo tudi v državnem zboru.

Pri Stritarju smo nekateri Slovenci osnovali tajno literarno društvo tako, da policija ni o tem zvedela; kajti takrat še ni bilo politične svobode. Shajali smo se ob nedeljah od 5—7 ure, vsak je bral svoj literarni izdelek, drugi so ga ocenjevali. Stritar je vselej Jurčiča najbolj pohvalil in nam kako novo obliko nasvetoval, n. pr.: „organizovati“, ne: „organizirati“.

Udeležil sem se kot ud Slovanskega pevskega društva tudi velikega monstre-koncerta v prid ranjenim vojakom, pri katerem je sodelovalo 27 pevskih društev na Dunaju (1200 pevcev) in dve vojaški kapeli, pod vodstvom spretnega Herbeck-a. Ta koncert se je vršil v cesarski zimski jahalnici, ki je bil največji pokriti prostor na Dunaju. Posebno mogočno se je slišal kor romarjev iz Tannhäuserja.

Dunajčani so prijazni in ljubezni. — Pa dve nezgodi sta mi ogrenili bivanje na Dunaju. Ko sem bil močno prehlajen pozimi in mi je v škornje mokrota prišla, so me prisilili pri domačem koncertu Slovanskega pevskega društva pri pogrnjenih mizah, da sem pel v kvartetu (jaz, Petrovčič, Brezovar, Vencajz, na odru), pa se mi je visoki a podrl — smeh pri porednih Čehih. — Jaz pobit! — Förchtgott, dirigent, me tolaži — Brezovar pa pravi: „Jaz se grem obesit!“ Vencajz: „Jaka, izgubi se!“ — Druga nezgoda je bila: pol leta sem marljivo pisal zgodovino grške literature in zvečer debeli sešitek po pazduho domov nosil, ker ni šel v žep; pa sem ga na ulici izgubil in ne več našel. Lotilo se me je domotožje.

V biblioteko je zahajal prof. Petruzzi v p., ki me je učil na gimnaziji v Ljubljani italijanščine, pa mi je rekel: „Ah, dandanes naredi karijero samo duhovščina in vojaščina.“ Stritar in Jurčič sta me zadržavala. Ko mi je pisal moj sorodnik korar Zavašnik, da me škof Vidmar rad sprejme v bogoslovno semenišče, sem zapustil Dunaj in se preselil v Ljubljano. Foerster me je prosil, da sem sodeloval na Šenklaškem koru. V semenišču sem sestavil velik pevski zbor, 30 pevcev. Škof Vidmar mi je bil naklonjen in je vsako leto nekajkrat poslal denarno darilo pevcem. Učil sem se tudi koral.

(Dalje prih.)

Grintavec (Bavški) 2450 m.

Dr. H. Tuma.

Dne 28./8. 1913 sem urejeval svoje zapiske ter se nekoliko odpočil.¹ V šestih dnevih sem bil spal tri noči na trdi deski in nabral toliko gradiva, da sem kljub lepemu vremenu 28./8. ostal v Logu. 29./8. popoldne sem odrinil sam proti Soči. Dobil sem v gostilni Flajsovi dobro postrežbo in mehko posteljo. Že prej je bilo županstvo Soško tako prijazno, da mi je napovedalo zanesljivih vodnikov na Grintavec, a prišel sem ravno ob času, ko so bili moški večinoma po visokih senožetih, kjer so spravljali seno, in ni bilo nobenega doma. Takoj mi je g. Flajs nasvetoval drugega zanesljivega vodnika Andreja Kravanja, p. d. Kovišča iz Lomovlja.

Dne 30./8. po 5. uri sem se odpravil na Lomovlje. Moram tu opaziti, da so znamenja poti SPD včasih prav nevešče napravljena. Res da prva pot pelje čez grapo, kjer voda ob hudi uri pot izpreminja in izpira, ravno zato pa bi se znamenja pričetkom poti lahko napravila bolj vidna. Veliko raje hodim po nezaznamovanih potih, ker se zanašam le na svoj dober instinkt in na zemljevid, nego ob slabih znamenjih. Večkrat izgrešim pot, ko grem po slabo zaznamovani poti, nego takrat, ko si jo izberem sam. Moram trditi, da so skoraj vse poti Soške podružnice izven najbolj navadnih in dobro izhojenih zaznamovane po turistih-začetnikih ali pa po plačanih kmečkih delavcih, ki nimajo nobene prave izbere pri stavljanju znamenj. Dostikrat je ob dobro izhojeni poti, kjer ni nobenega razkrižja, ena rudeča packa poleg druge; kjer pa je razkrižje, je znamenje včasih tako nerodno postavljeno, da se ne ve, na katero stran. Prav tako se ne ozira pri zaznamovanju na pot gor in dol. In vendar je treba za vsako pot vkreber in navzdol znamenja posebej stavljati. Včasih sem skoraj vesel, kadar mi znamenja ob poti izginejo in si pota iščem sam, često krajša in boljša.

Ko sem prišel v Lomovlje, tudi vreme ni preveč obečalo. Povedali so mi, da je Kravanja odšel na vrhove, četudi je bil prejšnji večer obljubil Flajsovemur slu, da me gotovo počaka. Res je, da sem se bil nekoliko zakasnil in prišel šele po 6. uri, vendar je bila dolžnost moža počakati vsaj dobro uro doma. Bil sem v pravi zadregi kaj storiti. Grintavec kot turo dobro poznam, šlo mi je le za nomenklaturo, posebno po grebenu do Sovinjaka. Iskal sem po Lomovlju celo uro drugega vodnika. Dve prijazni kmečki deklini sta šli od hiše do hiše, končno se je javil Ivan Domnevšek, „Pri Možincu“, ali moral sem za njim do njegove staje v gozdu.

¹ Gl. Plan. Vestn. 1922, str. 185.— Uredn.

Komaj ob $\frac{1}{4}$ na 8. sva odrinila naravnost skozi gozd gori po Klinu, pod Stroholom.¹ Steza je dobro izhojena, ker po njej gonijo ovce na pašo in nosijo vrharji seno. V smeri pred teboj so lepo nanižani stožčasti vrhovi, pod njimi glave Malega Muzca. Na tem je široka travnata polica, nad njo pa navpične plati Velikih Muzcev. Prva glava 1922 je „Kol“, druga obla in gola „Tičarica“. Mimo Kola in Malih Muzcev je grapa široka Drasta. Onkraj grape podolgasti hrbet Jarečje Glave, Spodnje in Zgornje, in Kolu nasproti Kravlja Glava. (Tu mi je opaziti, da Trentarji in Sočani praviloma izgovarjajo Kravlje, Lomovlje, poleg tega pa poseben čisti hrvatski ć, n. pr.: kozlič). Nad njo rušaste glave „Na Koteh“. Grapa pod Kolom in Kravljjo Glavo se imenuje Kravljji Žleb. Pot od Muzceve police na levo gre vseskozi po tej grapi, obrasli z obilo travo in cvetjem; dobi se še precej očnic.² Konec proti planini nad Sočo je Predolina. Zavije se iz Kravljege Žleba na desno ter preide po strmem drnatem bregu v krnico „V Raki“, ta v Prode, ki segajo do pod vrh Grintavca. Markirana pot se drži na desno od Kravljege Žleba mimo planine in čez Prédolino, dočim je v Lechnerjevem zemljevidu napačno zaznamovana pot po Kravljem Žlebu. Znamenja, vsaj od gozda gori do Predoline, nikakor nisem mogel nikjer zaslediti. Zložnejša je pot naokoli mimo planine, turistično lepša pa je čez Kravljji Žleb, le da je malce nevarna pred zapadnim kamenjem, kadar se po Muzcih pasejo jarci. Pot od Predoline naprej gre po zelenih Brežičih. Brežiči imajo povsodi gotov morfološki pomen. So precej strme, drnate, navadno zadnje police, ki segajo do vrha kekega sedla ali prevale. V slemenu od Kola in Tičarice naprej zavrt preko Grintavca je zadnji Veliki Muzec. Na levo nad Brežiči se dviga ter v solncu prav blišči bela orjaška piramida gladkih skladov in plati Lanterna 2001 m.

Ob 9. sva bila stopila na markirano pot iz Predoline in na Brežice. Za teboj na levo za Lanterno se niža zeleno rebro Brd od 2143 m dol, tik za njim sporedno drugo rebro v Leheh, na koncu skalnato sedelce, ki je lepo vidno iz Bovca na Fekeralu, 1725 m. Obrez Kola gori gre v lahkem loku do vrh Grintavca. Sočanje imenujejo glavni vrh 2344 m Veliki ali Rdeči Grintavec, dočim ostale vrhove na desno Grintavce, na levo Brd naprej vse vrhove na Bavško stran do Špičice: Bavški Grintavci. Nekdo je pod Lanterno napisal v „Skodeli“. Vodnik mi je pa trdil, da se tako imenuje kot med Lanterno in Brdi, ki je menda skodeli podoben. — Na vrh sva stopila ob 10.15 predp. Jela nama

¹ Strohol, večja votlina v deblu.

² Bohinjeci so jo po starem imenovali očino zelje. Ime torej ne prihaja, kakor tolmačijo tolminski pastirji, od očkov sredi kosmate bele zvezde, ampak je rastlina morala biti enkrat za zdravilno rabo, ali pa je ovčnica, ker raste po sledovih ovac.

je nagajati megla in bilo je prav občutno mrzlo. Šla sva naprej na vzhodni greben s pogledom v Zapotok in na Velika Vrata. Vrh 2060 m v grebenu vzhodno od Grintavca je Sravnik. Tega imena sem iskal dolgo, ker se od Bavškarjev prenaša tudi na druge vrhove. Ime prihaja od plazovin, ki spuščajo vsakortoliko zapadli sneg nizdoli. Z vrh Grintavca se lepo vidi razvrščen ves rob do Bovca: Sovinjak 1637 m, Špičica 1762 m, Ostri Rob 1752 m, Kozja Planja 1749 m, po vrsti trije vrhovi Ovčje Planje, najvišji 1965 m, in Brdo 2143 m. Od vrhov in robov vlečejo se kakor slemenata streha dolgi travnati hrbti; posebno karakteristično je troje slemen od vrhov Ovčje Planje: srednje, imenovano V Leheh, četrto vzporedno sleme od točke 2143 m doli na vzhodni pleni imenovano Brda, na zahodni Ribežni. Navadni prehod iz Soške planine v Bavško je ob 1981 m: „Škrbina v Ruši“. Prehodna pa je tudi škrbina med Brdi in vrhom 2277 m (Bavški Mali Grintavec): „Škrbina v Brdih“. Nekoliko višje nad planino v Soči je Staro Utro.

Odstopila sva z vrha ob 10^{3/4}, in sicer naravnost po robu sem in tje plezaje ali pa obhodivši hujše čeri po levem pobočju. Nisva se pa spustila nizko dol. Najbolje je slediti obrezu, kakor sem bil leta 1910 prišel iz Bavšice z Mlekužem. No, vsak gorjan ima svoj način hoje in tako sva z Domnevškom prehude rezove večkrat obšla. Pod „Škrbino v Ruši“ sva videla mirno čredo 7 divjih koz, ki so bežale šele, ko sva jih podila s krikom. Na škrbino sva stopila ravno opoldne. Brda sva bila po nepotrebnem obšla po Ribežnih, krajše bi bila opravila naravnost po rezu. Od Škrbine naprej je ves čas lepa, precej visoka trava do robov, ker je planina v Soči zapuščena. Nima namreč vode. Zato leži ves obširni planinski prostor Brd in Planje neizkoriščen. — Neodpustljivo je, da poklicani avtonomni faktorji ne skrbijo za to, da se naše planine pravilno vzdržujejo. Hodil sem mnogo po laških planinah, povsod je preskrbljeno za dovolj pitne vode ali že od snežišč ali so napravljene cementirane cisterne za deževnico. Le naše ljudstvo je zapuščeno in ravno tam najbolj, od koder ima glavni vir življenja. — Planina Moznica je zaprta zato, da ima tržaška gospoda lepši lov na divje koze, planina nad Sočo, nad Žago in Zajavorom pod Pihavcem pa so zaprte, ker ni vode. Potem se čudi naša gosposka, da se Trentarji in Bovčani selijo iz dežele! Saj jim ne preostaja drugega, ako se nič ne stori za gospodarstvo planin in ako se preganjajo koze na takih planinah, ki niso za drugega nego za kozjo pašo. Saj vendar v drugih deželah in državah vlada podpira kozjerejo in plemenitev koz. Trentarske utrjene koze pokupijo Korošci in Tirolci za plemo. Menda je vsemu temu kriv star dvorni dekret in zmedena teorija gozdarjev, ki naj bi bili več vredni nego eksistenca nekoliko tisoč ljudi.

Najvišji vrh Ovčje Planje 1965 m se imenuje Pri Banderi. Hodila sva od Škrbine v Rušju do tja ravno eno uro. Konec drugega slemena pod Planjo je vidna „Luža pri Fondi“. Dokaz, da so enkrat tod pasli Italijani. Rob zadnjega slemena so „Rogljí“. Na desno od njih je majhen gozdič in pod njim globoka zarez Vótlica. Spustila sva se po zadnji pleni do Votlice in čez grapo, ki deli zadnjo Ovčjo Planjo od Kozje Planje, „Širokec“. Odtod pelje steza, po kateri gonijo iz zadnje Soče živino in nosijo seno iz Planje.

Pot iz Planje na Soško stran je priporočljiva le do Votlice. Odtod dol pa je prestrma, vijoča se kozja steza, katere ni ne kraja ne konca. Lepši odstop od „Bandere“ je naravnost doli v Bavšico po rušju in na desno v plazič nad gozdnato Glavo nad srednjo Bavšico. Pred njo je lepa zelenica Lepoče, odtod po Doliču skozi gozd na levo od Glave v Srednjo Bavšico. Lepa, lahka in najkrajša pot je na desno čez zelenico Špičice po rjavem plazu v dolič nad Kosmato Glavo na pot, ki je zaznamovana v zemljevidu od planine Bukovec sem pa do Koritnice. Konec Slemena tik pod Sovinjakom se lahko zavije naravnost dol v strugo Koritnice in čez brv v krčmo Rotovo in po cesti v Bovec. Ta pot bi se dala narediti v poldrugi uri. Ker pa sem nameraval pregledati pobočje Grintavca proti Soči, sva se spustila po travnatih vesinah do Votlice. Planja pod Bandero se končuje v Kozji Robec, zadnja Ovčja Planja pa v Sovnico in Konjski Robec. Pod njimi so veliki skalnati skoki proti Soči. Do njih sega sečna planinska trava, pod njimi pa so one temnosive pečine, ki napravijo na turista, ki hodi po cesti od Bovca na Trento, žalosten vtis kamenite puščave. Pod Votlico zavije pot na desno čez dve grapi na levo zeleno glavo „Lipnik“. Stopila sva nanjo ob 2. pop., in odtod dol na levo okoli Lipnika po strmih gruščastih stezah do staje „Matevšca“, 825 m. Tu sva se ločila z Domnevškom, ki je bil v delavni obleki in ni hotel v nedeljo po cesti nazaj. Vrnil se je čez Fondo v Lomovlje.

Na staji sem srečal 12 jarih kozličev in koz, ki se jih nisem mogel odkrižati do doline. Pomagalo ni ne kričanje ne metanje kamenja, ostajali so sicer za menoj, dokler sem kričal, zvedavo gledali čez robove za menoj in prožili kamenje name. Ni mi ostalo drugega, nego da sem jih zapodil pred se. Ob $\frac{1}{4}$ na 4. sem bil pri hiši Matevšca, t. j. zadnji hiši občine Soča. Ob brvi reke poleg Kršovca sem se nekoliko ohladil in odpočil kake pol ure. S presledki v Lomovljah in na vrhu sem hodil zjutraj od $\frac{1}{2}$ 6 ter dospel v Bovec ob 5. popoldne. Bila je telesno in duševno naporna tura, zame pa toliko hvaležna, ker sem konečno ugotovil nomenklaturu puste Grintavške gromade.

Iz Celja v jugovzhodne Albanske Alpe.¹

Dr. Milko Hrašovec.

Nič kaj prijazno nisem gledal vojaka, ki mi je koncem junija leta 1921 prinesel poziv na dvomesečne orožne vaje pri mojem pešpolku v Bitolju v Macedoniji! V Celju smo baš tedaj pozdravljali prestolonaslednika ujedinjene domovine Vročina je bila že prav poštena in savinjske kopeli so že ugodno vplivale . . .

Toda ugodna je prilika, da vidim daljne, dosedaj neznane kraje svoje domovine.

S prijatelji, ki so bili v iste kraje poklicani, smo preudarno pripravili vse, kar je treba za bivanje in varnost v divji pokrajini, obljudeni po nevarnih in zavratnih prebivalcih. V dveh dneh je bilo vse urejeno: nahrbtniki nabasani in sabljice opasane.

Bila je nedelja popoldne, v Savinji je mrgolelo ljudstva, ki se je hladilo v prijetnih valovih — mi smo se pa pekli v razbeljenih vozovih. Ko se peljemo mimo, zadnji pozdrav: vse maha z rjuhami, obrisačami, rokami in kliče in viče srečno pot. V Zidanem Mostu presedemo na beograjski brzovlak, ki je poln, da joj; a mi smo srečno dobili prostore; v vozu najdemo še druge, ki jim je ista usoda namenila daljno pot. Najkrepkejši se oglašajo prijatelj iz Ljutomera, pravi „Prlek“; njegova precej obširna steklenica izbornega ljutomeržana je po sedanjih komunističnih načelih postala last nas vseh. Kmalu so se pokazale iz nahrbtnikov tudi razne živali v najraznovrstnejših oblikah, ki so jih nam matere, žene in druge usmiljene duše dale kot popotnico. Veselo smo si pripovedovali svoje zgodbe. Zunaj se je medtem napravila krasna, mesečna noč. Brzovlak drvi ob mogočni Savi in ravnina se prične odpirati na vse strani. Morje luči, kratek odmor, nov naval občinstva — v Zagrebu smo.

Brzovlak nima obstanka, čez mogočni savski most nas potegne proti Sisku. V kupeju je zavladala tišina; zatisnili smo za par ur oči.

Ko je medla mesečina prehajala v prvo jutranjo zoro, smo bili že zopet po koncu in vsi dobre volje. Iz daljave se prikazujejo konture hribov in gora naše Bosne, ki je ločena od nas po Savi, nad katero teži gosta megla. Mejna postaja Slavonski Brod nas loči od onih, ki jim je pot v Bosno, Hercegovino, Dalmacijo in Črno Goro. Naša smer se premeni ter gre proti severovzhodu. Čisto nova pokrajina nas obdaja: včeraš še med zelenimi hribočki in dolinami ob bistrh rekah naše ožje domovine, plavamo sedaj v zlatem morju. Kamor sega oko, klas pri

¹ Spis je izšel v drugačni obliki, kot „potopisna črtica“, v „Novi dobi“ 1921.

klasu bogatega žitnega polja. Vmes blatne gmajne in pašniki ter mlake, ob katerih se valja na stotine in stotine debelih prašičev, tolstih ovc, gosi in rac ter stoji ogromno število govedi. Bogastvo in blagoslov, ki se ga težko nagledaš, ker se ti zdi neverjetno; saj poznaš od doma trud, s katerim se pri nas vsaka ped zemlje obdeluje, ter skopost, s katero zemlja pri nas rodi. Na nekaterih njivah že žanjejo in mlatijo. Velike mlatilnice s strojnim pogonom drdrajo ter dajejo na tisoče vreč zlate pšenice. Tuintam se vozimo po velikih hrastovih šumah, saj smo v Slavoniji, kjer hrast izborno uspeva. Iz morja polj in livad vidimo lahko modro črto Fruške gore, svetovnoznane po svoji rodovitnosti ter izbornem vinu.

V Vinkovcih nas prijatelj Prlek zapusti, ker gre v Subotico. Zaostali pa vzdihujemo v sopari in vročini, ki žge od vseh krajev.

V vagonu smo se že dodobra spoznali. Eden je bančni uradnik, ki pravi, da se ne obrije prej, dokler se ne vrne z orožne vaje v Celje, češ, brada bo priča, kaj smo prestali. Drugi, ki na sodišču nož pravice brusi, želi edino to, da se zdrav vrne v svoje rodbinsko gnezdo. Tretji sobojevnik, stavbenik po poklicu, je v mislih in željah še vedno v Celju in nič kaj se ne more privaditi novi situaciji. Največje zanimanje zbuja pri vseh prijatelj Lojze Kumar, ki gre z dopusta v Bitolj. S hrabro srbsko vojsko je kot pešadijski podporočnik z zmagovito našo trobojnico bil v bojih na solunski fronti in je na pohodu v odrešeno domovino ostal v Bitolju, kjer še danes službuje. — Celo pot nam je bil veren drug in nam je v marsikateri situaciji z nasvetom pomagal.

Mitrovica in Ruma nas spomnita, da smo blizu naši prestolici in da kmalu ugledamo sledove opustošenja in vojske. Pokrajina je ostala ista: ravnina s pšenico in visoko koruzo in neskončen blagoslov v „blagu“, t. j. domači živini. Malo čez poldne je že, ko zavozimo v Zemunski kolodvor in se našim očem odpre veličastna slika prestolice Beograda: sive utrdbe nad Donavo in Savo, vmes pa morje hiš, stolpov in stolpičev.

Savski most popravljajo; počasi vozimo preko njega. V umazani vodi leže še ostanki železnih konstrukcij od Nemcev razbitega mosta. Po Savi in Donavi je vse živo: parniki, „šlepi“, povsod življenje in delo. Ob progi na stotine razbitih vagonov in strojev, ki čakajo popravila, nabroj tirov — v Beogradu smo. Dosedaj neznana okolica in pestro življenje nas objame. Kolodvor beograjski pač ne zadostuje ogromnemu prometu, ki se tu razvija. Vse je premalo, pretesno in preveč priprosto; a povsod se vidi napredek.

Ker naš vlak že ob 4. uri popoldne odhaja naprej, ni časa, da si Beograd ogledamo. Vročina je nepopisna; žeja huda, pivo pa toplo in drago. Trojica nas se odloči, da stopimo čez ulico v prvi hotel, da se

umijemo in okrepčamo. Pred kolodvorom vpijejo kolporterji časopisov ter ropotajo s krtačami snažilci čevljev, večinoma cigani, ki jih srečavamo v vsakem kraju na celem našem potovanju. Za vrč vode in malo mila plačamo v hotelu vsak po 20 kron — gotovo lep zaslužek za podjetnika. Po kratkem slovesu se utaborimo v vlaku, ki gre z nami proti jugu. Povsod je videti posledice bojev: razbite hiše, podrti mostovi, jame od granat in drugo.

Vlak zavije proti jugu, preseka krasne nasade izprehajališča Topčiderja ter se vije med zelenimi brdi. Srb-častnik, ki je z nami, nam razlaga imena krajev in hribov: vsakega poznamo vsaj iz časopisov iz svetovne vojne. Vsaka ped zemlje je zalita od krvi junakov, ki so dali svoje življenje pri gradnji skupne domovine. Od Beograda do Bitolja postaje, mostovi, predori, ceste, tovarne — vse je porušeno in čaka pridnih rok, ki naj dvignejo to lepo in rodovitno zemljo, da zopet v miru uživa sad svojega truda. Veseli smo, ko vidimo delo povsod: popravljajo, zidajo, gradijo.

V mrak se pogrezne širna srbska pokrajina; tudi mi smo utrujeni ter zadremujemo na trdih klopeh.

Jutro nas prebudi v dolini Morave, ki lena in blatna teče proti severu. — Pokrajina je vedno ista: široka brda le redko in z nizkim gozdom porasla, žito in koruza, bela srbska sela v senci slivnatih gajev. Srbski seljaki v narodnih nošah, žene v slikovitih barvah na poljih, večinoma pa moški v vojaških oblekah, saj jim je bilo vse drugo izropano. Živine je videti že dosti — blagostanje se vrača.

Okoli 10. ure dopoldne dospemo v Niš, veliko železniško križišče in važno strateško mesto. Od tu se cepi proga proti Bolgarski in Turški v Sofijo in Carigrad. Mesto ima popolnoma orientalski značaj. Ker smo imeli do odhoda vlaka več časa, stopimo na trg pred kolodvorom. Množica prodajalcev nas obsuje ter nam kriče ponuja vse, kar rodovitna okolica rodi. Posebno lepe in cene so marelice, ki jih imenujejo „kajsije“. Zelo priljubljena je jed „bure“, testo s sirom pečeno in zelo mastno. Vsi smo težko obloženi, ko stopimo zopet na vlak, ki nas odvede proti jugu.

V dolini Morave, ki je motna in rumena kakor naša Voglajna o priliki povodnji, vidimo iste slike ko na dosedanji poti: vse je razbito, mostovi, tuneli, tovarne in hiše. Le tuintam na rebrih prijaznega grička pozdravlja bela srbska vas v senci sliv. Kraji, po katerih se vozimo, imajo dosti vinoreje. Tudi drugače morajo biti zelo rodovitni, ker je videti na vseh postajah obilo domačinov, ki ponujajo živila v nakup.

Glavni kraj te pokrajine je Leskovac, mestece, znano tudi po tem, ker se je nahajala tu najznamenitejša srbska tovarna za sukno. —

Tovariš Kumar, naš macedonski „cicerone“, nas je smehljaje že preje opozarjal, da vidimo kmalu nov prizor. In res! Komaj zavozimo v postajo Leskovac, obsuje naš vlak mlado in staro, kakor čebele iz čebelnjaka. Pred vagoni in v vagonih nastane nepopisen direndaj, vpitje in kupčija. Vsak hvali svoje blago in ga skuša prehvaliti. Ne vemo, kaj nam je storiti, tako velika je izbira vsega, kar si lačno in žejno telo more poželeti. Vse vrste mesa in klobas, siri, potice, sadje, vino, pivo „carigrajsko“, bure mastno, rakija, slaščice, kava, limonada, malinovec, sladoled, mleko, kruh, sladkarije, tobak, cigare, toliko je tega, da strmiš nekaj časa popolnoma zamaknjen v dosedaj neznani svet in novo življenje. Eden ima kar cel oval pečenih svinjskih glav; drugi vlači velikansko ribo, še sirovo, gotovo pravkar ujeto, ter jo ponuja za „pare“. Pa to še ni vse: 2 — 3 ciganske godbe igrajo ob istem času na postaji razne vesele koračnice in tužne srbske narodne pesmi — Vlak menda nalašč celo uro čaka. — Vsi potniki so izstopili in kljub silni vročini smo popolnoma prevzeti te originalne slike srbskega narodnega življenja.

Zanimivi so godci, ki si jih natančneje ogledamo. Prva družba so odrasli cigani, druga mlajši, tretjo pa tvorijo skoraj še paglavci. Posebno najmanjši med njimi, črn ko oglje in odet le v par cunj, piha v trobento, da ga je kar veselje gledati. Ves obraz se mu zaokroži v mal balonček. Ko jim vržeš mal prispevek, se vsa tolpa razkadi in požene za denarjem. — Okoli godb se zbirajo domačini in zaplešejo svoje kolo. — Pevci-solisti se oglašajo največkrat s tužno pesmijo

„Tamo, tamo, tam daleko kraj morja,
Tamo je selo moje, tamo je ljubav moja!“

Godba gre z nami v vlak ter tam po vagonih svira svoje komade. Pred našim kupejem peva guslar narodne pesmi.

Ista slika se ponavlja na vsaki postaji do Vranje: povsod godba, ples, smeh, velikanski promet in vrišč, prava slika lahkoživega in veselega ljudstva.

Od Vranje dalje se bližamo stari srbski meji. Postaja Kumanovo spominja slavne zmage srbskega orožja v turško-srbski vojni. Tu so naši bratje zadali polumesecu, ki jih je stoletja tlačil, v dvodnevni bitki smrtni udarec. Silna turška armada je bila razbita ter se je morala v neredu umakniti proti Skoplju. Krajina ima široke in ne visoke, redko pogoždene holme. Zvečerilo se je.

Po ogromni planoti, razvodju med Moravo in Vardarjem, piha vlak srcu nove Srbije — Skoplju — nasproti.

Pred postajo obstanemo in stojimo gotovo 2 uri — bog ve, kak zadržek je, da nas ne puste notri. Poležemo na travo okrog vlaka. Misli gredo v domače kraje, kjer gledajo naši dragi isto zvezdnato nebo ko

mi, in vendar so tako daleč. Dobra volja nas pa kmalu združi in v mirno noč doni mila slovenska pesem, ki nosi vse naše misli in želje. Ni nepoznana naša pesem, tudi tu jo ceni, ljubi vse in vsak hoče kar poslušati, češ, le naj še tako zapojemo! (Dalje prih.)

Čez hrib in dol.

10. Smučarska Velika Noč 1922. (Mimo Vodnikove koče in Triglavskih jezer.)

Bilo je lansko leto o Veliki Noči. Nebo se je zjasnilo, pokazale so se lepo zasnežene Kamniške planine, v „Zvezdi“ pa se je barometer dvigal. V petek zjutraj sva hitela s Francetom na kolodvor in tudi ostala tovariša, Janko in Bano, sta kmalu priropotala z vso mnogobrojno planinsko opremo. Vlak nas je potegnil do Bohinja.

Iz Boh. Bistrice na Senožeta s težkimi nahrbtniki, -- vsak se je oddahnil, ko smo si na prvem snegu navezali smuči. Veselo smo podričali proti Srednji vasi! Toda snega je bilo vedno manj, kmalu so zaropotale težke kovanke po trdi cesti in dereze so rožljale na nahrbtnikih. Škantar nam je izročil ključke od koč na Velem Polju, pri Triglavskih jezerih in od Aleksandrovega Doma. Mahnili smo jo skozi Studor k Stari Fužini. Ob potu ni manjkalo ne radovednežev ne posmehovalcev nam, ki gremo na Veliki petek v hribe. Vroče je bilo pod opoldanskim solncem, ko smo se dvigali proti Vojam. V tej obširni planini vse tiho. Tam v dalji smo čuli zamolke udarce sekir in cepinov: domači drvarji so „gonili“ les s hribov v dolino; opozorili so nas na nevarne plazove pod Toscem. Mi pa smo tja namenjeni!

Pomikali smo se počasi kvišku na strmi poti, ki zavije na desno pod Tosec. Snega je bilo izprva samo za nekaj prstov visoko, pozneje čimdalje več. Navezali smo si smuči in smo kmalu dospeli na planino Spodnjo Vrtačo. Od tu vodi markirana pot na levo v Zgornjo ali Jurjevčevo Vrtačo ter dalje v velikem ovinku čez Mišelsko planino na Velo Polje, toda Janko se tudi pozimi rad poslužuje bližnjic in slediti smo mu morali na desno po strmem plazu navzgor. Tu so nam smuči odpovedale svojo pokorščino; mesto njih smo si nadeli krplje, ki so nam vso nadaljno pot izvrstno služile. Hoja je bila zelo naporna, posebno po strmi plazovini, ki nam je vsak hip grozila, da nas ponese preko čeri nazaj v Vrtačo. Vsak se je podvizal, da dospe čimprej nad skok pod Toscem. Sprejela nas je mrzla burja, da so se krivile suhe veje smrek — viharnikov. Dan se je hitro nagibal h koncu, v ključih smo krenili strmo navzgor po plazovih do sten pod Toscem. Prečkati smo morali zasneženo polico nad strmo drčo in bili smo na malem sedelcu v silnem viharju, ki nas je kar zenašal sem in tja. Nastala je trda noč in videl sem le belo maso pred seboj, po kateri nas je vodil Janko sem in tja, gor in dol. Obstali smo za trenutek, da se oddahnemo: veter pa je zatulil, da je oglušil vsak glas in da nas je zazebló do kosti. Naprej, naprej! Saj ne more biti koča daleč! Pomikal sem se naprej kakor stroj, s prsti na rokah sem gibal in jih drgnil ob obleko, da niso zmrznili. Omahujoč sem odložil smuči v sneg, še cepin — no, še dereze! Takisto ostali. Na trdem plazu mi je spodrsnilo, Bano me je ujel... Zašli smo previsoko nad stene, treba je iti strmo navzdol v smer, kjer mora biti koča. Globoko sem se udril v sneg, premrzli tovariši so me s težavo rešili iz neprijetnega položaja.

„Že vidim kočo“, zakliče Janko, „sem že pri njej.“ Mi pa za njim. Pri koči smo; pol kočee pod snegom! Vrata je treba odkopati — trdo delo: No, v koči smo, se preoblačimo, v štedilniku zagori veselo, širi se toplota, jed se kuha... Zunaj smo v bledi

mesečini začutili vso skrivnost Velikega petka. Bližala se je polnoč, ko smo zaspali. Solnce je že prijazno obsevalo kočo in vse Velo Polje, ko smo vstali.

Tovariša France in Bano sta nam skuhala izvrsten čaj, tudi je France izdal, da ima Bano s seboj ribje olje. Bano je sploh praktičen človek; on ve, da ribje olje ni samo uspešno zdravilno sredstvo za trebuh, temveč tudi dobro mazilo za čevlje. Začasno smo ribje olje porabili le za navedeni drugi namen.

Napotili smo se po svoje smuči, ki smo jih prejšnji večer pustili v snegu. Skoro neverjetna se nam je zdela naša pot ponoči, gaz je vodila visoko nad dolino tik pod stene Tosca in prav nad strmimi skoki. — Smuči in vse ostalo smo našli v redu, smučkali smo se veselo po širokem Polju, nebo je bilo čisto, solnce toplo. Janko pa je z velikim in majhnim kalibrom pridno „motive streljal“.

Dopoldne je parkrat zagrmelo; mislili smo, da imajo tam kje lovci svoj dan. Kmalu pa smo zapazili, kako se je pod Mišelj vrhom odtrgala snežena plast in je v obliki slapa zletela z velikanskim grmenjem do snežišč v dolino. In komaj se je umiril sneg tu, že se je po drugi strani podričal nov, še večji plaz; tako so v kratkih presledkih grmeli na zahodni strani vedno novi plazovi. Solnce je pripekalo, da je postala smuka neugodna in da nas je žgalo v obraz in vrat. Vrnili smo se v kočo.

Po obedu smo se odločili za solnčenje. Prijetno je bilo pred kočo na deskah ležati in opazovati večje in manjše plazove. Mišelj vrha niso več objemali solnčni žarki; zato je miroval. Nekaj skal se je utrgalo na Vernarju in Toscu; obtičale pa so v snegu. Votlo je zagrmelo tam gori v čereh Vernarja, da je odmevalo daleč naokoli; privalile so se velike kepe in za njimi debele plasti. Tudi na Toscu je postalo živahno; plaz se je ustavil le nekaj metrov od koče. Utrgal se je proti večeru velikanski plaz, ki je s strašnim bobnenjem zletel daleč v dolino. Zasul je našo gaz in smučine... Dolgo je trajalo, preden je zavladal mir. Zapihal je mrzel veter; umaknili smo se mu v kočo. Ta dan je bil za nas „dan plazov.“

Tudi naslednje jutro se nam ni mudilo iz naših brlogov. Vendar smo oddričali dovolj zgodaj tovarišem naproti, ki smo jih pričakovali tekom dopoldneva. Dospeli smo v ključih do malega jezera, ki je ponoči nastalo na Velem Polju. Na sedelcu, koder nas je prvo noč sprejel velikanski vihar, se nam je odprl krasen pogled na Bohinj, globoko pod nami ležeče Voje, posute z belimi tamarji. Lahna sapica je zavela, ruševje, ki se je oprostilo snega, nam je nudilo udobna ležišča. Janko je zavriskal, da je odmevalo daleč naokoli. Dolgo smo klicali in na povelje vsi naenkrat zavriskali, da bi nas tovariši čuli; toda oglasil se ni nihče. Pričakovana družba je tačas iskala Velega Polja na zahodni strani Stoga! Ta je stresel raz sebe tri ogromne plazove — sicer so pa ta dan plazovi mirovali. Sodeč po solncu in naših želodcih, smo sklepali, da mora biti že krog poldne. Ure ni namreč nikdo izmed nas imel. Vrnili smo se v kočo, nad katero so v velikih lokih krožili mladi orli, ki so se pozneje umaknili za Vernar.

Solnce se je nagnilo že proti zahodu, ko smo težko otovorjeni vzeli slovo od prijazne kočice in se podričali do stanov na Velem Polju. Krenili smo na levo pobočje Mišelske doline, kjer smo bili varni pred plazovi. S smučmi se, četudi težji nahrbtnik, turist veliko lažje in hitreje kreta nego poleti. Saj ni navezan na pot, ni se mu treba izogibati skalam in grmovju; vse je lepo zalito s snegom. Vedno višje smo se dvigali in vedno širše se nam je odpiral gorski svet. Rjavina, Vernar, Tosec, Triglav in Šmarjetna Glava so se kopali v solnčni luči. Vse je bleščalo! Na levo se nam je muzal Aleksandrov Dom, ki smo ga bili hoteli obiskati, pa se je pravočasno zavaroval s plazovi. Tam v daljavi je zazrlo oko Karavanke s Stolom in še dalje bele špiče Kamniških Alp.

Dolič (2151 m) je bil že pod nami, ko se je solnce skrilo za Kanjavac in ojuženi sneg je hitro zmrzoval. Prečkati je bilo treba ono strmo višino, kateri se je marsikdo

še poleti izognil. Pod smučmi so se trgale plasti, ki so se valile navzdol, ali pa ni trd sneg dopustil smučem nikake opore. Ne bilo bi baš prijetno, če bi se podrsal globoko doli v kotanjo. Zato sva z Jankotom položila smuči in šla „peš“, da je bila stopinja varna, ker je noga prodrla v spodnjo plast. Še par korakov — in na vrhu sedla Hribarice nas je za nekaj trenutkov zopet pogrelo solnčece. Janko je urno, toda skrbno spravil v svojo kamrico krasno Zelnarico in Kopico.

Stali smo na robu in občudovali razgled na južno stran tja proti Bogatinu in Krnu. Trentske gore s svojimi fantastično zavitimi profili so tvorile veličastno sliko. Previdno smo se podričali po prvi in jako strmi višini in v velikih ključih dospeli k prvemu Triglavskemu jezeru, oziroma na kraj, kjer bi moralo biti, pa je bilo pod snegom. Mračilo se je, treba se je bilo podvzati. Ves nadaljnji svet je idealen teren za smuko.

Krmariti pa se mora po tem terenu vendarle previdno, ker se svet zelo menja; svet mora vsaj eden med tovariši dobro poznati. Izborno je krmaril naš Janko, ki dobro pozna vse strmine in visine. Tekmovali smo z mrakom, dokler nas ni dohitela noč, ki je povzročila marsikako neprijetno piko. Pred nami je bila vsa pokrajina pogreznjena v enolično barvo; ni se razločilo več hribočka od dolinice ali obratno in ni čuda, da smo pogostokrat vozili po bregu navzdol in naenkrat zadeli ob navpičen rob pred seboj in zarili svoje nosove v sneg. In baš France je napravil v tem slučaju vedno največjo luknjo; no, saj je bil tudi naš — vodnik!

Tik ob dvojnem jezeru nam je vstala hipoma pred očmi kočja SPD. Za večerjo smo si privoščili dobro zabeljenih makaronov. Janko je položil svoje kosti na železen mrežast modroc, Bano se je poslužil „praktičnega“ ležišča na štedilniku, s Francetom sva se pa na povelje obračala v ozki postelji.

Naslednje jutro je snežilo in megle so se vlačile po vseh straneh, prav tiste megle, ki napovedujejo pričetek slabega vremena. Tudi dež, tisti drobni dež, ki je posebno „moker“, je nastopil. Sploh smo zelo žalostno in potrto gledali z verande na vse te naravne nam neljube prikazni. Opazovali smo po bežečih oblakih, kak veter veje, in ugibali, bode-li to dolgo trajalo; pozdravljali smo vsako „luknjo“ v oblakih, skozi katero je za trenutek posvetila močnejša luč pravkar vzhajajočega solnca. Razveselili smo se močno, ko smo zagledali pred seboj odprto gorsko planoto Komno z Bogatinom in Podrto goro v ozadju. Pospesili smo pripravljanje zajtrka; ta itak ni bil po našem okusu; kajti nakrbtnike smo že močno „oželi“ in čaj smo že bolj v mislih osladili. Pospravili smo kočjo in — hajdi zopet na smučke!

Četrty dan smučanja! S kakšno sigurnostjo smo dričali po zmrzlem snegu! Dež, je popolnoma prenehal in solnce je obsvetilo vso pred nami se razprostrirajočo Komno da je zažarela v sijaju, kakršnega si ni možno predstaviti! Krenili smo v gozd in neslo nas je po trdem snegu hitro navzdol. Težko je bilo v gostem gozdu na oledenem snegu se kretati in paziti, da nas niso smuči zanesle v kako drevo; zato smo raje navezali na noge krpice.

Naenkrat smo stali nad globoko propastjo, raz katero nismo mogli najti sestopa v spodnjo kotanjo. Zašli smo predaleč in videli smo za seboj v globini ono „Belo Peč“, pri kateri je edino mogoč sestop. Sneg je bil tu mehak, udiralo se nam je in za smuči je bilo prestrmo. Tudi France jih je tu snel z nog in je poskusil z novo „tehniko“: vsedel se je skratka nanje in je drvil po strmini, kakor je pač samo šlo. Konec te „tehnike“ je bil, da so se prednji konci smučí zasadili v sneg, on pa je zdrčal po svojih — živih smučkah še nekaj metrov po mokrem snegu. To je ohladilo njegovo gorečnost za novo tehniko. Sicer pa smo hitro prišli do Bele Peči.

Nadaljnji svet je zopet zelo prikladen za smučī in veselo smo krmarili mimo smrek, da so se divje kože na kopnih policah spogledovale nad urnimi in nepričakovanimi gosti. Videč nad seboj zopet težke oblake, smo hiteli preko Črnega jezera k robu Komarče. Tam je že dež rosil in oblaki so se vesili in pretili z nevihto. Obesili smo smučī čez rame in si navezali dereze. Strm in na koncu šest metrov navpično odrezan plaz nam je zaprl pot, da je bilo treba krepko vihteti cepin. Strah pred nevihto nas je podil po steni, hiteli smo, da dosežemo prve kočice v dolini. A oblaki so odrinili tja proti Triglavu in mi smo „prosti vseh nadlog“ stopali po lepih travnatih planinicah, posejanih s prijaznim pomladnim cvetjem. To nasprotje! Čez 4 dni smo tudi zopet srečali človeka; v hotelu „Zlatorog“ pa smo bili zopet med ljudmi.

Drago Zorko.

Kotiček.

Doživljaj z gamsovim mladičem. So doživljaji, navidezno malenkostni, ki jih turist nikoli ne pozabi; vtisnili so se mu v spomin, ker je bilo pri njih udeleženo srce, človeško čutenje.

Bilo je 31. maja t. l. V družbi tov. Janeza Kv. sem krenil po lovski poti, ki vodi od pastirske bajte pod Kamniškim sedlom proti Planjavi, z namenom, da preplezava Zeleniške Špice. Pota v teh Špicah ni nobenega in plezanje z vrha na vrh je bilo dokaj — zanimivo. Ko sva imela kakih pet Špic za seboj, je bila ura že poldne: ob štirih pa gre vlak iz Kamnika! Torej dol, dol!

Urno preplezava steno; ko dospeva na zeleno trato, se spustiva v divjem diru nizdol. Janez je delal take skoke, da sem ga komaj dohajal. Nekaj časa je šlo prav lepo, kar so nama pričele navpične stene zapirati pot. Morala sva enkrat na desno, potem zopet na levo — kdaj — ako sploh — prideva v Belo?

Že precej nizko v gozdu zagledam kakih pet korakov pred seboj divjo kozo s kozličkom. Tekala je sem in tja in takoj mi je bilo jasno, da je pred nama prepad; res smo stali na polici in žival ni mogla spraviti mladiča čez steno.

„Janez, glej mladega gamsa“, zašepetam ter skočim naprej. Dva koraka od prepada je ležala velika skala, za katero je izginila koza z mladičem. Prišel sem za skalo ravno v trenutku, ko je izginila koza po steni navzdol, a kozliček ni mogel več za njo, ker sem ga — že držal za zadnjo nožico.

„Janez, imam ga!“ zakličem ter stisnem k sebi preplašeno živalico, ki se je metaje obupno branila. „Ne bodi siten“, pravi Janez. Ne malo se je začudil Janez, ko me zagleda za skalo z mladim gamsom v naročju! Gladila sva ga in mu dajala razna imena, ko da bi imela malega otroka v rokah.

„V nahrbtnik z njim“, mi šine v glavo. — „Pusti mu zlato svobodo“, pa mi je velel drug glas v notranjosti. Tako sem se boril sam s seboj, a končno je zmagala dobra stran. Priznati pa moram, da mi je bilo težko ločiti se od prijazne živalice. Ali tudi Janez je soodločeval; tako sva sklenila, da prideva ponj — drugo leto, ko bo že velik kozel.

Gamsek se je naju privadil in se ni prav nič branil. Ko sem ga postavil na zemljo, ni bežal, temveč me je pričel smešno-srčkano trkati z glavo. Očedila sva ga kloščev, ki se jih je nekaj bilo utaborilo že na moji koži, mu v slovo še stisnila sprednjo nožico, želeč mu obilo sreče v življenju, ter ga potem pustila za skalo. Prepričana sva bila, da ga je tam starka našla.

Morala sva nekoliko nazaj, preplezala sva navpično steno in sva končno po raznih ovinkih le prišla v Belo; v Stranje sva dospela, ko je bil naš Kamničan že na svojem cilju.

K. Jarc.

„Vodopivec.“ — „Ti, Miško ali si že pil vodo iz tistega studenca nad Peričnikom?“ „Ne še!“ „To ti rečem: pij jo! Izborna je. Ko sem zadnjič hodil tam mimo, sem imel s seboj buteljko lutomeržana, ki je bila slabo napolnjena, pod zamaškom skoraj za eden prst prazna.“ „Taki goljufi so vinotržci!“ „Kaj ne? — Poslušaj: pri tistem studencu sem odčepil buteljko, dolil iz njega toliko vode, kolikor je vinotržec pustil praznega in potegnil... Sakramokra, to je bila pijačica! Tudi ti poskusi tisto studenčnico!“

Obzor.

Darila. Osrednji odbor je prejel meseca junija 1923 od naslednjih zavodov darila: Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana 2.500.— Din, Slovenska eskomptna banka Ljubljana, 1.000.— Din, Jadranska banka Ljubljana, 1.000.— Din, Prva hrvatska štedionica, Ljubljana 250.— Din. Iskrena zahvala!

Pavel Kunaver, „Po gorah in dolinah“. I. Dijaška leta. V Ljubljani 1923. Založila Kleinmayr & Bamberg. Strani 197 in 40 slik. — V interesu stvari in v prid našega bodrega in marljivega planinca in planinskega pisatelja moramo govoriti z vso odkritostjo: kakor smo brez vsega pridržka pohvalno pozdravili prvo njegovo planinsko knjigo (leta 1921 „Na planine“, gl. Plan. Vestn. 1921, str. 110), pravtako smo prisiljeni, da to novo knjigo („Po gorah in dolinah“ I.) označimo kot negodno po obliki in vsebini. Ne moremo se obraniti vtisa, da je izredno dober uspeh prve knjige pisatelja zapeljal do prevelike samozvesti in tam, kjer mu moči odpovedo, a osobito do prehitre objave konceptov svojih spisov; mudilo se mu je tako, da ni knjige niti vsebinsko predelal do zaokroženosti niti ji oskrbel skladnosti med slikami in besedilom ter celo ne najenostavnejše tiskovne korekture. V takih okoliščinah so posledice za celoto morale postati to, kar so: katastrofalne! Dobro tretjino knjige (vse I. poglavje — ta prisiljeni bombast „Prvih izletov“ — in cele odstavke drugih poglavij) bi bilo treba črtati ali čisto nanovo sestaviti, po slogu in slovni in izrazih in pravopisu vso knjigo do jedra popraviti, slike umestiti tja, kamor spadajo, ter njih odtise nadzirati, dobiti paznega korektorja in naposled ali morda najprej si zasnovati točen načrt za vsebinski spored ter se stem izogniti sedanjemu mučnemu vzdrževanju fikcije, kakor bi kronološko sledili zapiskom dnevnika, a bi obenem bili zreli za globokoumna opazovanja. Snovno o planinstvu in poročevalno o svojih podjetnih turah piše naš pisatelj kaj spretno (od te strani ga poznamo iz našega „Vestnika“); zaveda pa se naj, da bo odrekel, če se spušča v „pisateljstvo“ v ožjem pomenu te besede, zlasti v — recimo — leposlovenje. Zato je tudi bila prva njegova knjiga tako dobra. Dobra tudi more biti njegova prihodnja, če se bo držal snovnosti in se v formalnem oziru oprijel gorenjih nasvetov. Splošno pa si mora imeti pred očmi, kakor sploh naši potopisci, da za občinstvo ni vse imenitno, kar se zdi piscu imenitno; avtokritike, in to najstrožje, je vedno treba. Podrobnosti iz knjige iz načelnih razlogov ne navajam.

Dr. J. T.

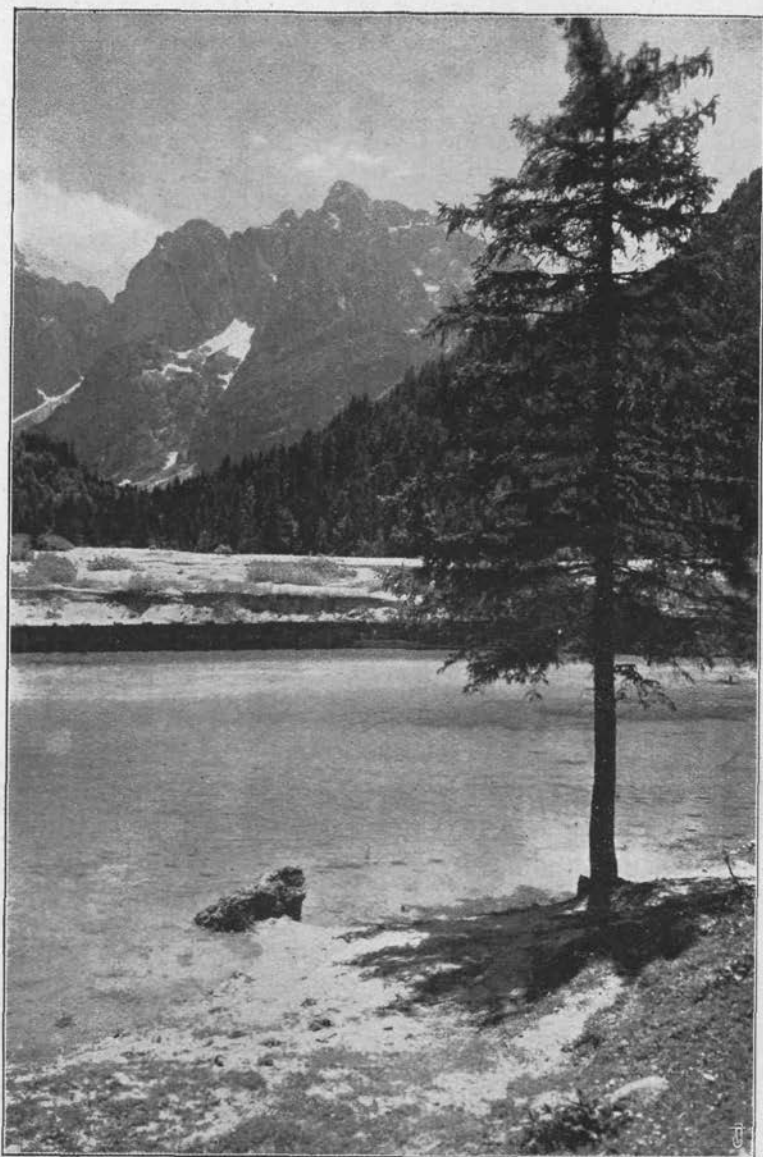
Izredni občni zbor, tridesetletnica SPD. Skupno poročilo objavimo prihodnjič.

„Hotel Zlatorog“: slavnostna otvoritev prenovljenega hotela bo 15. avgusta.

Listnica uredništva. — Gospod sotrudnik „Ro“ se prosi za točni naslov.

Vseбина: Jakob Aljaž: Oris mojega življenja (Str. 113). — Dr. H. Tuma: Bavški Grintavec (Str. 116). — Dr. Milko Hrašovec: Iz Celja v jugovzhodne Albanske Alpe (Str. 120). — Čez hrib in dol (Str. 124). — Kotiček (Str. 127). — Obzor: Darila. P. Kunaver: Po gorah in dolinah. Izr. obč. zbor SPD. „Hotel Zlatorog.“ (Str. 128).

Urednik dr. Josip Tominšek v Mariboru. — Izdaja in zalaga Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani (Osrednji odbor). — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.

Velika Pišnica — Prisojnik (2547 m)

Fot. dr. Stanko Tominšek